

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

van de stichting Brabants Heem

secretariaat:
Purmerstraat 14
5628 HE Eindhoven
tel. 040-242 30 23

legni

Burgemeester en wethouders van Gemert-Bakel
Postbus 10.000
5420 DA Gemert

uw kenmerk: B&O
ons kenmerk: Ehv/Ge-Ba/98-1
datum: 27 juli 1998
onderwerp: gemeentevlag

Geacht college

In uw schrijven van 26 juni jl. deelt u mee dat u ons ontwerp uit 1996 aan een nadere beschouwing hebt onderworpen en naar aanleiding daarvan om drie *nieuwe* ontwerpen voor een gemeentevlag verzoekt, waarbij u ons in overweging geeft om op één ontwerp slechts het gemeentewapen centraal op een effen vlak te plaatsen.

Eenzijds zijn wij natuurlijk benieuwd naar uw nadere beschouwing van ons ontwerp uit 1996; gezien uw brief zullen wij het wel niet eens zijn met de conclusie die u daaruit hebt getrokken. Anderzijds moeten wij u erop wijzen dat een effen vlag met centraal daarop het gemeentewapen niet als een gemeentevlag mag worden beschouwd, maar als een fantasieloos dundoek dat algemeen meer geëigend is voor reclamedoelinden.

De Nederlandse traditie kent tot in de vorige eeuw wel het gebruik van het gemeentewapen op vlaggen, doch voor zover bekend nooit in combinatie met een effen vlag. De vlaggen van Ravenstein (1857) en Bergen op Zoom (1867) zijn als historische vlaggen wel acceptabel. Zij combineren in de traditie van die tijd ~~de~~ twee wapenkleuren met een afbeelding van het wapen. Thans zijn er - dank zij de gemeentelijke herindeling - in onze provincie nog maar twee *banenvlaggen* over waarop ook het gemeentewapen werd geplaatst (Goirle, 1961, en Deurne, 1962), terwijl één gemeente een prachtige vlag inruilde voor een *monstrum* met gemeentewapen, omdat de architect van het nieuwe gemeentehuis deze ~~zodanig moest~~ laten aansluiten bij de door hem gecreëerde huisstijl (Veldhoven). De commissie moet u een dergelijke vlag dan ook ten zeerste ontraden.

Bij gebrek aan een historische vlag wordt in Nederland een gemeentevlag *in het* algemeen ontleend aan het gemeentewapen, d.w.z. dat de wapenkleuren worden gebruikt danwel dat daaruit een keuze wordt gemaakt. Omdat banenvlaggen als zodanig niet meer herkenbaar zijn, wordt aan de vlag een kenteken toegevoegd, dat deze bijzonder maakt voor de desbetreffende gemeente. Dat kenteken kan worden ontleend aan het wapen.

In bijlage 1 treft u een afbeelding aan van ons voorstel van 16 oktober 1996, gevolgd door een alternatief vanuit dezelfde opzet. De kleur geel kan hier ook door wit worden vervangen. De beide kruisen uit het gemeentewapen dienen hier als basis. In bijlage 2 ziet u een voorstel waarbij de adelaar uit het wapen als belangrijkste kenteken naar voren komt, terwijl de vierdeling van de vlag refereert aan de kruisen uit het gemeentewapen. Ook hier kan de kleur geel door wit worden vervangen. Zoals de bijlage laat zien zijn beide wapenonderdelen in de vlag ook te splitsen door de beide kruisen in de broeking onder te brengen en de adelaar in de vlucht.

Tenslotte geven wij in bijlage 3 een ontwerp-vlag, waarin zowel het kruis als de kleuren herinneren aan het gemeentewapen, doch waaraan een bijzonder element van buiten het wapen is toegevoegd. De vlag wordt middels een gekanteelde lijn doorsneden. De twee manieren waarop dat mogelijk is worden in de bijlage uitgewerkt. De kantelen verwijzen enerzijds naar de ligging van Bakel tegen en in de Peel, die aan deze kant van Brabant als 'veste' diende tegen vijandelijke invallen vanuit het Zuidoosten, anderzijds aan het kasteel van de Duitse Orde, dat als beeldbepalend voor Gemert kan worden beschouwd. Ook hier zijn andere kleurstellingen mogelijk.

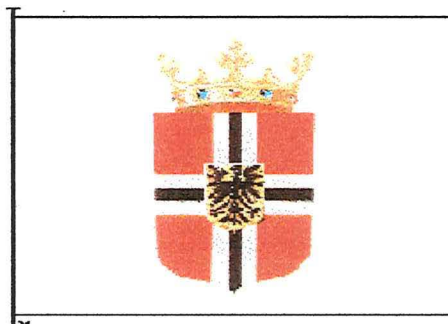
Beste Willem,

Ik ben al een aantal weken thuis omdat mijn rug niet erg mee wil werken. Fysiotherapie en oefeningen helpen tot dusverre niet echt.

Vorige week kwam een verzoek van de gemeente Gemert-Bakel binnen. Zij hebben ons voorstel voor een vlag aan een nadere beschouwing onderworpen en n.a.v. daarvan verzoeken zij ons een drietal **nieuwe** ontwerpen daaraan toe te voegen. Daarbij geven zij in overweging om op één ontwerp slechts het gemeentewapen centraal op een effen vlak te plaatsen.

ons voorstel uit 1996

voorstel conform idee gemeente

Een effen vlag met daarop het gemeentewapen kan natuurlijk niet. Dat is de klok terug draaien en daarmee is niemand gebaat. Als de gemeente dit doorzet kan deze vlag in het rijtje dat begint met Veldhoven worden bijgeschreven!

Ik heb op basis van het gemeentewapen ontwerpen gemaakt met alleen de kruisen, met alleen de adelaar (nr. 4: te Duits!), met de adelaar op een kruis(vorm) of in kruisvorm, met de adelaar en de kruisen, wisselend in de broeking, en tenslotte een 'kruismodel' met kantelen, een gegeven van buiten het wapen dat refereert aan de 'veste' van de Duitse Orde ter plaatse. Dit kasteel neemt in Gemert een centrale plaats in. De kantelenscheiding kan indirect ook de 'Peel' als verdedigingslinie aanduiden. De vijand moest immers dit enorme moeras/veengebied steeds mijden.

Alhoewel ik de vlaggen van het Scandinavische type eigenlijk het mooiste vind, besef ik dat de gelijkenis met Noorwegen te groot is (nr. 10) c.q. de vlag als te somber wordt ervaren (nr. 9). Ook de te Duitse vlag valt af (nr. 4). De vlag met de kantelen doet me teveel denken aan een ritssluiting (nr. 8).

Er vanuit gaande dat we drie voorstellen inbrengen gaat mijn voorkeur uit naar:

1. voorstel 5
2. voorstel 1 (fraaiër dan nr. 2, met 'echt' kruis)
3. voorstel 3

Laat me horen wat jij ervan vindt. Verder geen nieuws.

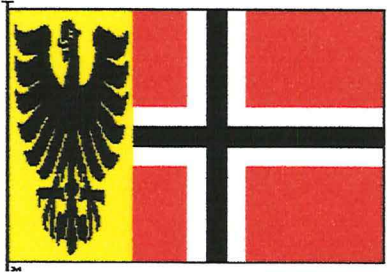
Op een bijlage geef ik aan wat ik mis van de stukken van Moerdijk.

Groetjes

Jan

7 juli 1998

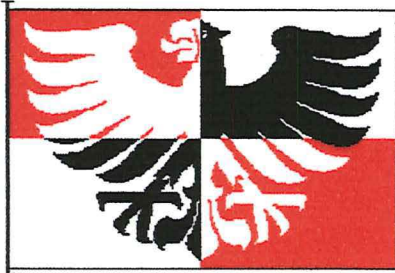
**GEMEENTE GEMERT-BAKEL
VOORSTELLEN VOOR EEN VLAG**

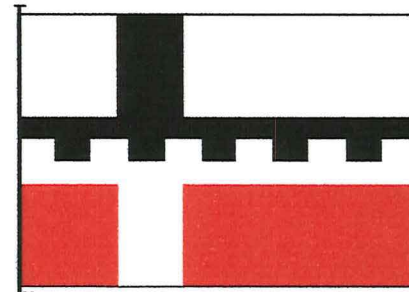
1 en 2

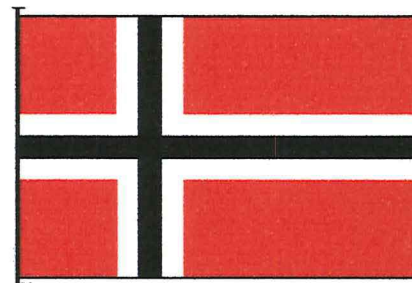
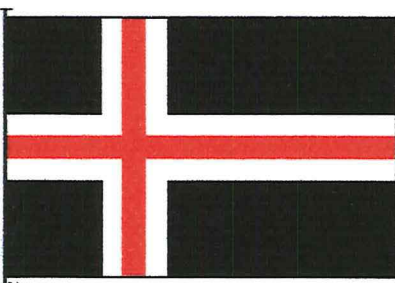
3 en 4

5 en 6

7 en 8

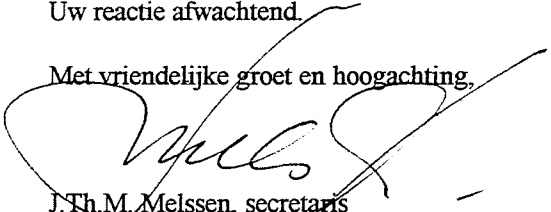
9 en 10

Zodra door u een keuze is gemaakt, zullen wij de vlaggenkundig juiste omschrijving daarvan aanleveren. Onze kosten zullen na afhandeling worden gedeclareerd. Een exemplaar van de nieuwe gemeentevlag hebben wij op basis van onze eerdere declaraties nog tegoed. Graag ook ontvangen wij nog een kleurenfoto van het wapendiploma, waarom wij in ons schrijven van 18 september 1996 hebben gevraagd.

Graag bereid een en ander nader toe te lichten. Tussen 8 augustus en 6 september a.s. ben ik wegens vakantie niet bereikbaar.

Uw reactie afwachting.

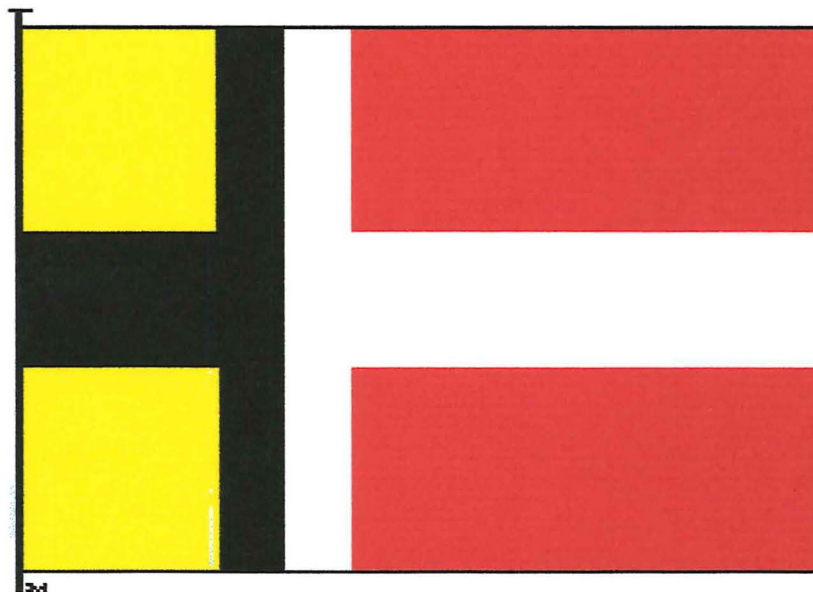
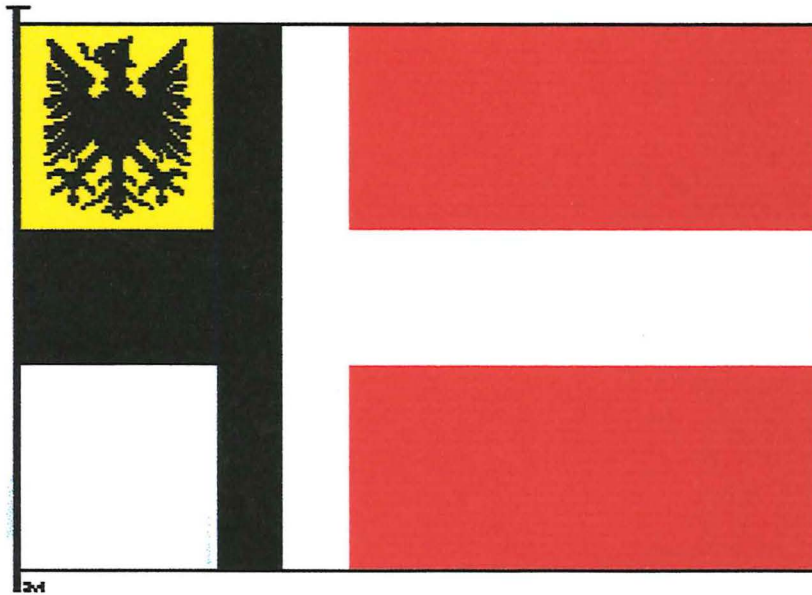
Met vriendelijke groet en hoogachting,

J.Th.M. Melssen, secretaris

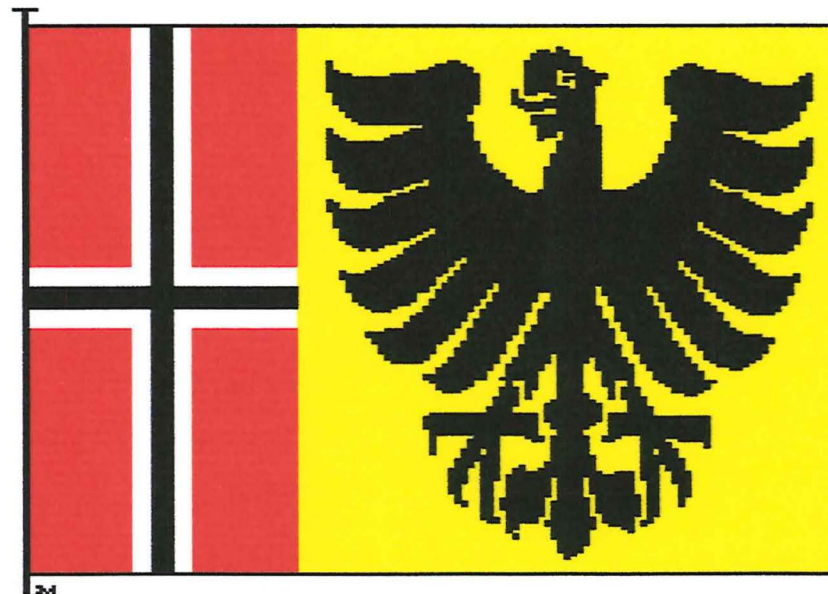
**ONTWERP-GEMEENTEVLAG
GEMERT-BAKEL**

Bijlage 1

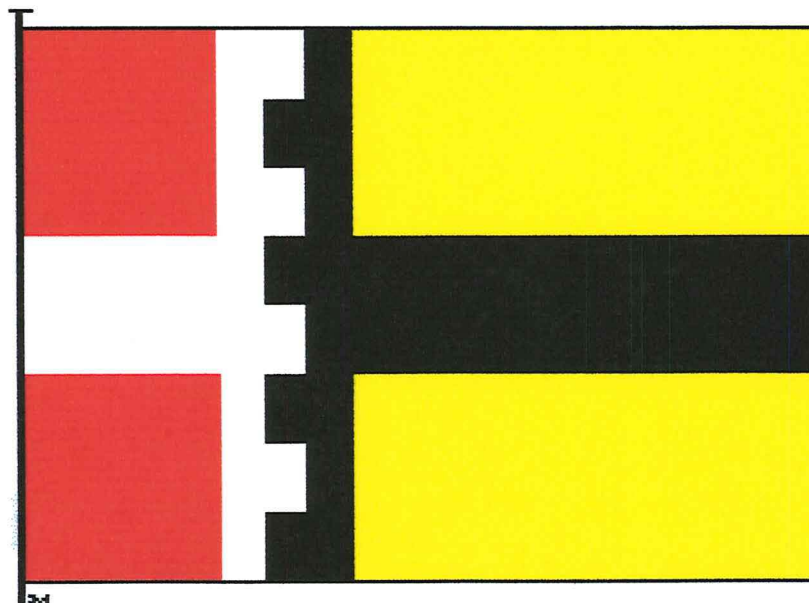
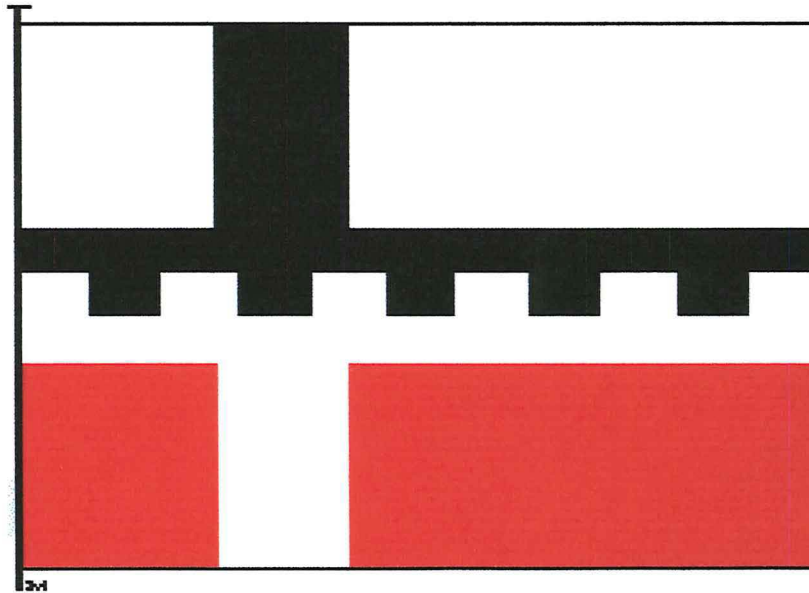
**ONTWERP-GEMEENTEVLAG
GEMERT-BAKEL**

Bijlage 2

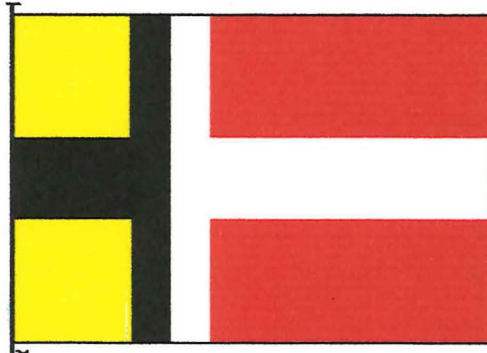
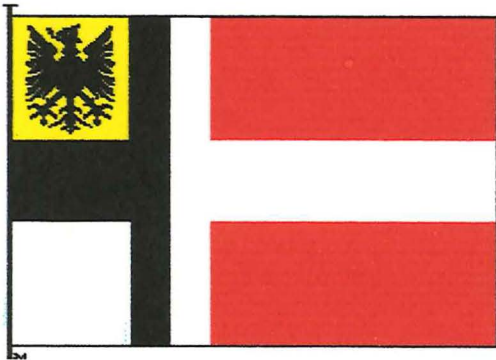
**ONTWERP-GEMEENTEVLAG
GEMERT-BAKEL**

Bijlage 3

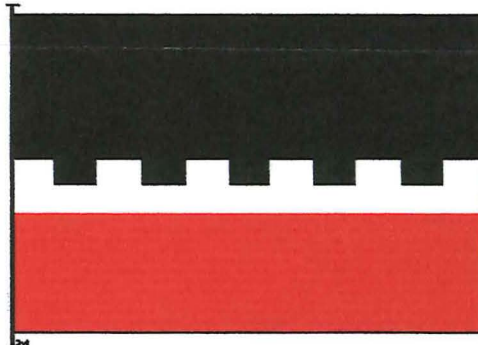
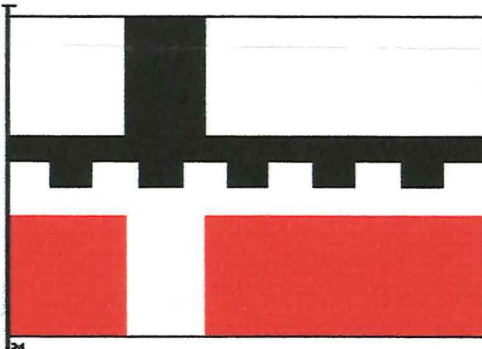

ONTWERPEN GEMEENTEVLAG GEMERT-BAKEL (2)

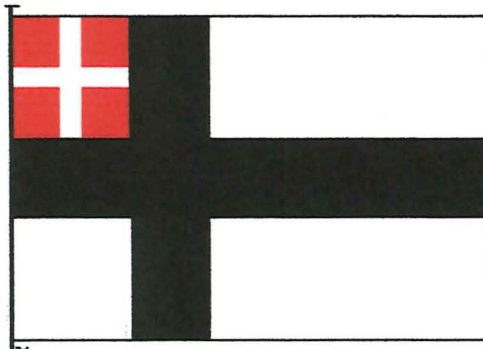
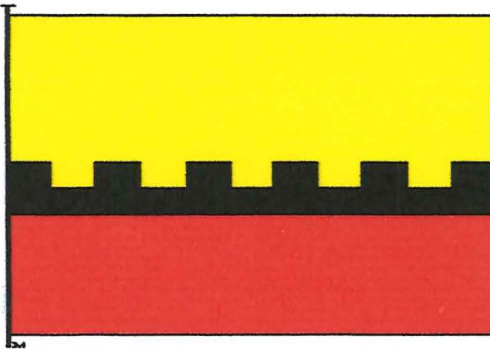
18 juli 1998

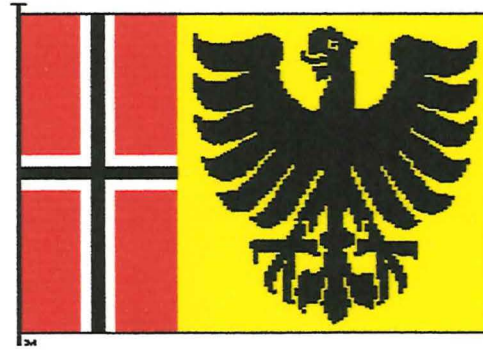
1 en 2

3 en 4

5 en 6

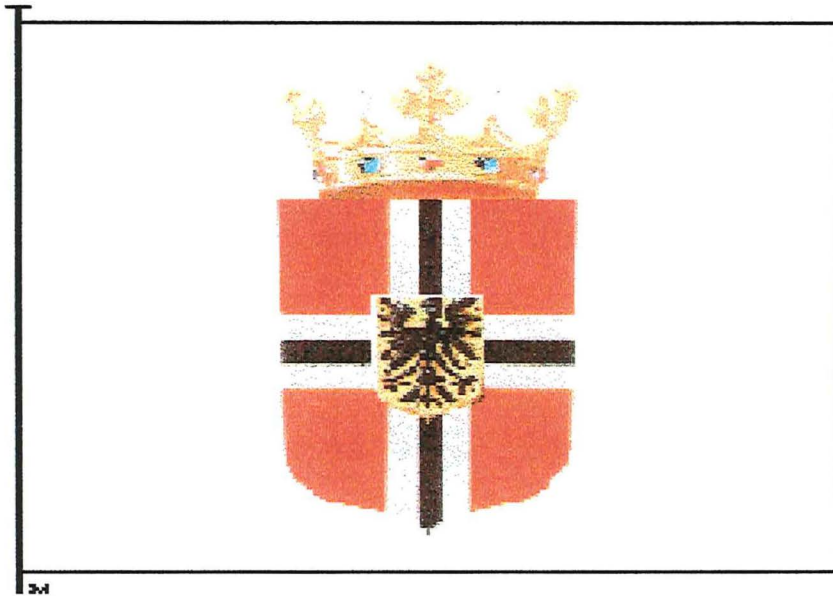
7 en 8

Willem,
 Conform ons telefoongesprek van 7 juli 1998. Graag reactie.
 Er worden 3 nieuwe ontwerpen gevraagd.
 Mijn keuzereeks wordt dan: 1 (=voorstel 1996) - 7 - 8 - 3

2-3-4/5 *2-3-4* of variant 3

**ONTWERP-GEMEENTEVLAG
GEMERT-BAKEL**

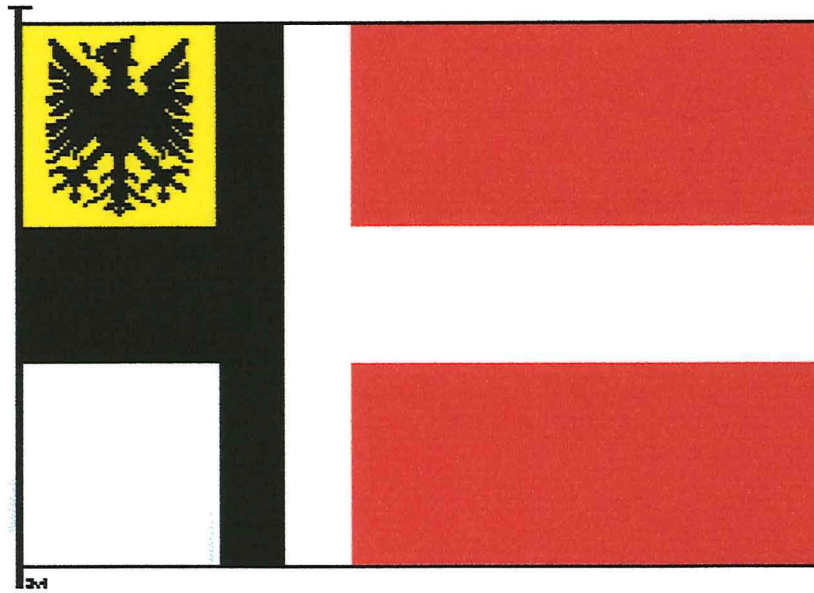
Bijlage 1

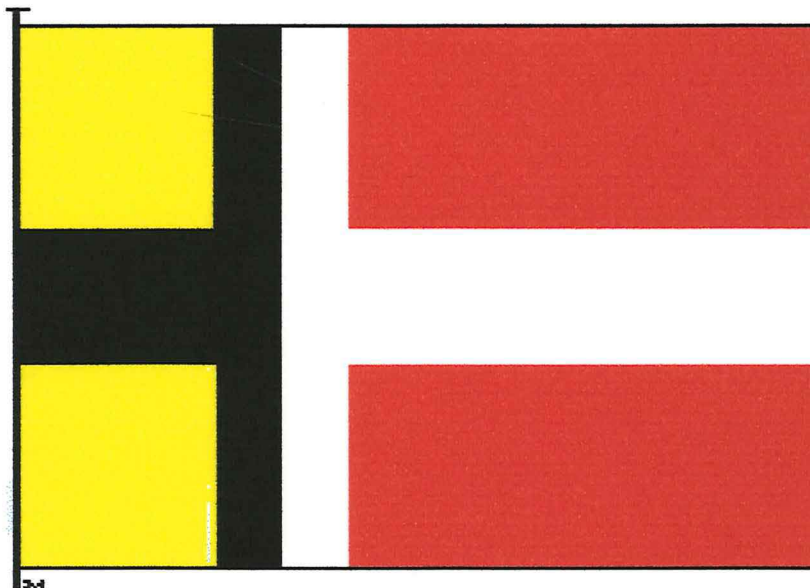
Tek.

**ONTWERP-GEMEENTEVLAG
GEMERT-BAKEL**

Bijlage 2

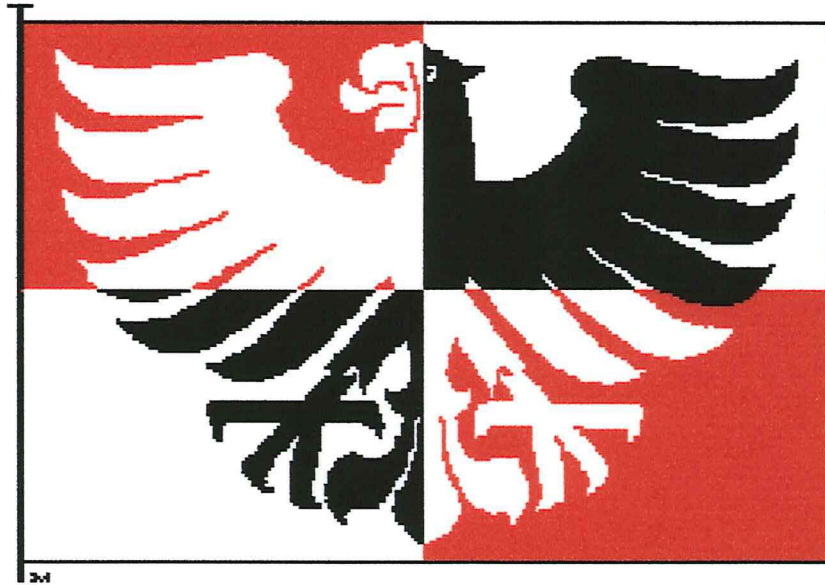
24

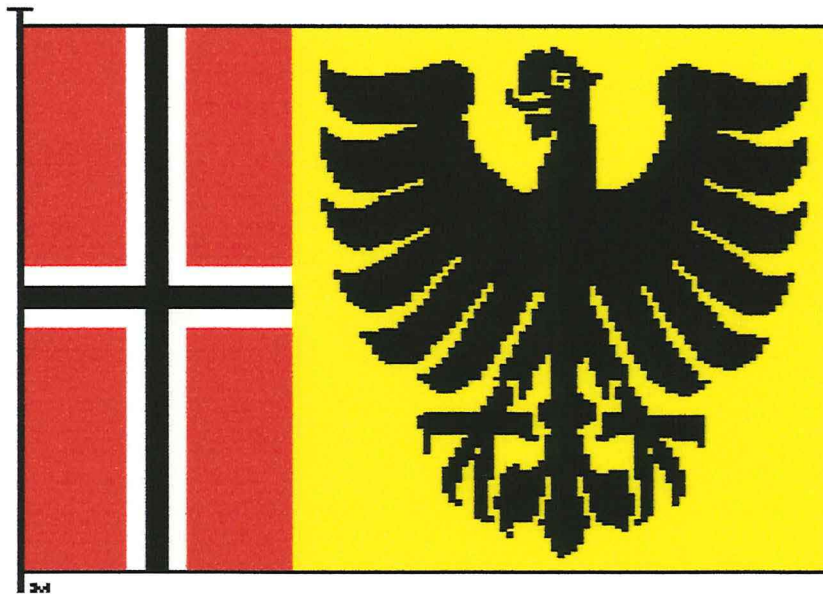
24

ONTWERP-GEMEENTEVLAG
GEMERT-BAKEL

Bijlage 3

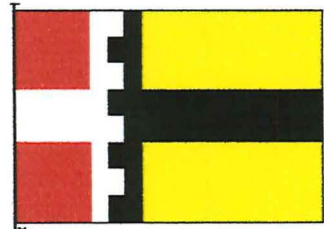
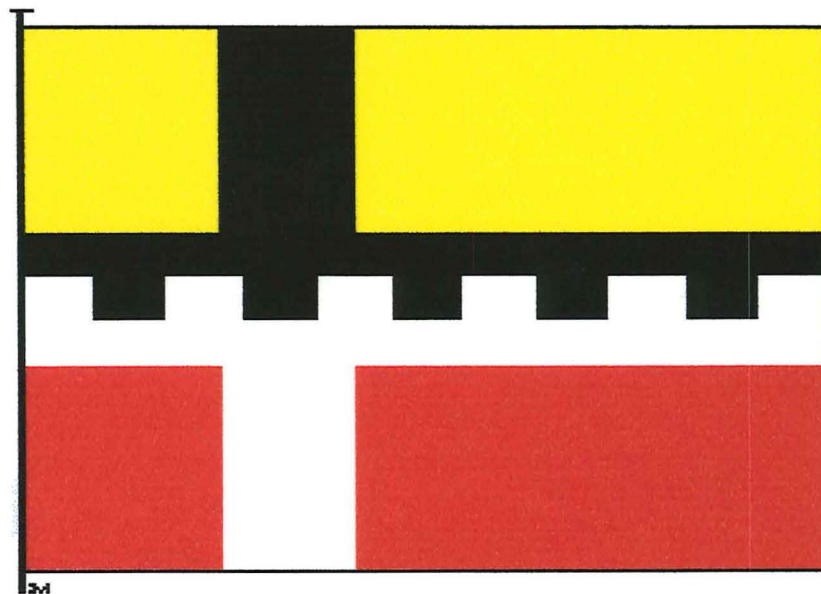
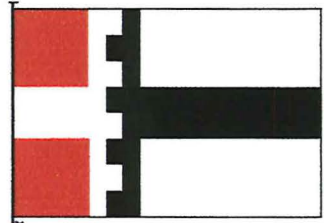
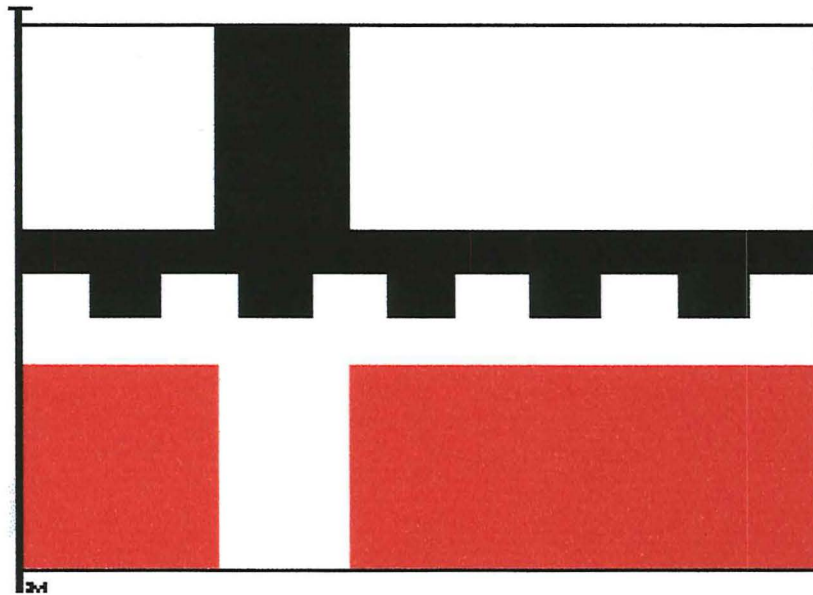

juist

ONTWERP-GEMEENTEVLAG
GEMERT-BAKEL

Bijlage 4

✓ accord

Besluit nr.:

VOORSTEL tot: het vaststellen van de gemeentevlag van Gemert-Bakel.

Aan de raad,

Samenvatting

Naast de vaststelling van het gemeentewapen van Gemert-Bakel, dient de officiële vaststelling van een gemeentevlag nog plaats te vinden. Voorgesteld wordt een gemeentevlag vast te stellen welke een duidelijke herkenbaarheid heeft met het eerder door de raad vastgestelde Gemeentewapen.

Inleiding

In 1997 heeft uw raad het Gemeentewapen en de Dorpswapens vastgesteld. Door de ontwerper van het gemeentewapen (de heer J.Th.M. Melssen van de Noordbrabantse commissie voor wapen- en vlaggenkunde) is tevens een aantal ontwerpen gemaakt voor een gemeentevlag. Het college heeft bij de keuze voor de gemeentevlag gekozen voor een duidelijke en herkenbare relatie met het Gemeentewapen.

Uitwerking voorstel

Na de officiële vaststelling door de gemeenteraad geldt deze als de officiële vlag van de gemeente Gemert-Bakel. De vlag behoeft geen goedkeuring door de Hoge Raad van Adel of andere instanties.

De beschrijving van de vlag is:

gevierendeeld over eenderde van de vlaglengte van geel, rood, wit en rood; over de vierending een kruis met armen ter breedte van 1/4 vlaghoogte, aan de broekzijde zwart en aan de vluchtzijde wit; in het broektoppervlak een zwarte adelaar ter grootte 1/3 vlaghoogte.

Financiële aspecten

Beperkt tot de produktiekosten van een aantal vlaggen. De kostprijs hiervan bedraagt ongeveer f 100,-- per stuk.

Advies van de commissie

De commissie Algemene Zaken heeft in de vergadering van 2 november 1998 ingestemd met het voorstel.

Ter inzage gelegde stukken

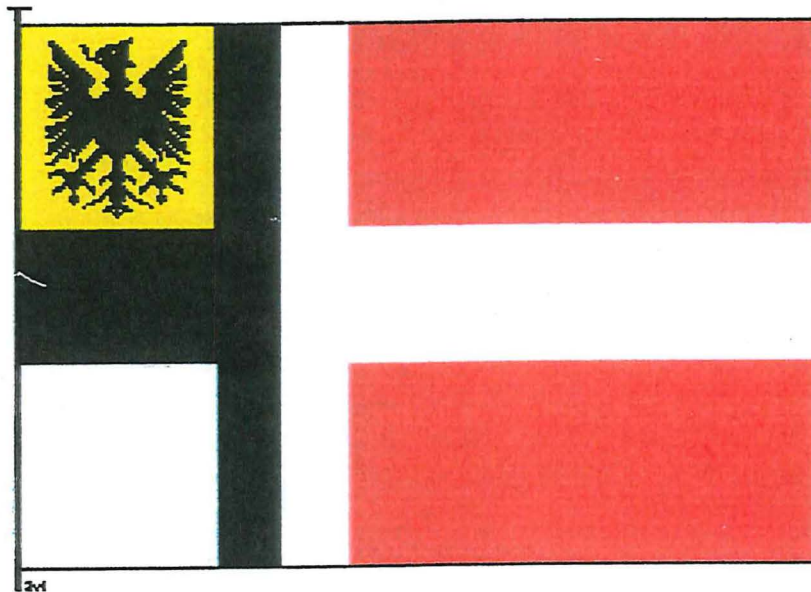
1. Toelichting bij het ontwerp van wapen en vlag;
2. Ontwerp van de gemeentevlag van Gemert-Bakel.

DE RAAD DER GEMEENTE GEMERT-BAKEL,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 november 1998

BESLUIT:

De gemeentevlag van de gemeente Gemert-Bakel vaststellen conform onderstaand model en beschrijving: "gevierendeeld over eenderde van de vlaglengte van geel, rood, wit en rood; over de vierdeling een kruis met armen ter breedte van 1/4 vlaghoogte, aan de broekzijde zwart en aan de vluchtzijde wit; in het broektopvierkant een zwarte adelaar ter grootte van 1/3 vlaghoogte".

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad der gemeente Gemert-Bakel van 18 november 1998.

DE RAAD VOORNOEMD,
de secretaris,

de voorzitter,

Omschrijving: gevierendeeld over eenderde van de vlaglengte van geel, rood, wit en rood; over de vierendeeling een kruis met armen ter breedte van $1/4$ vlaghoogte, aan de broekzijde zwart en aan de vluchtzijde wit; in het broektopvierkant een zwarte adelaar ter grootte van $1/3$ vlaghoogte

Raadsbesluit: 18 november 1998

Advies H.R.v.A.: -

Geachte heer Van Ham,

In uw mail ontvangen op 15 augustus stelt u ons een tweetal vragen over het gebruik van het wapen en de vlag.

Onderstaand geeft ik u antwoordt op deze vragen.

Vraag 1: vaststelling nieuw gemeentewapen en totstandkoming.

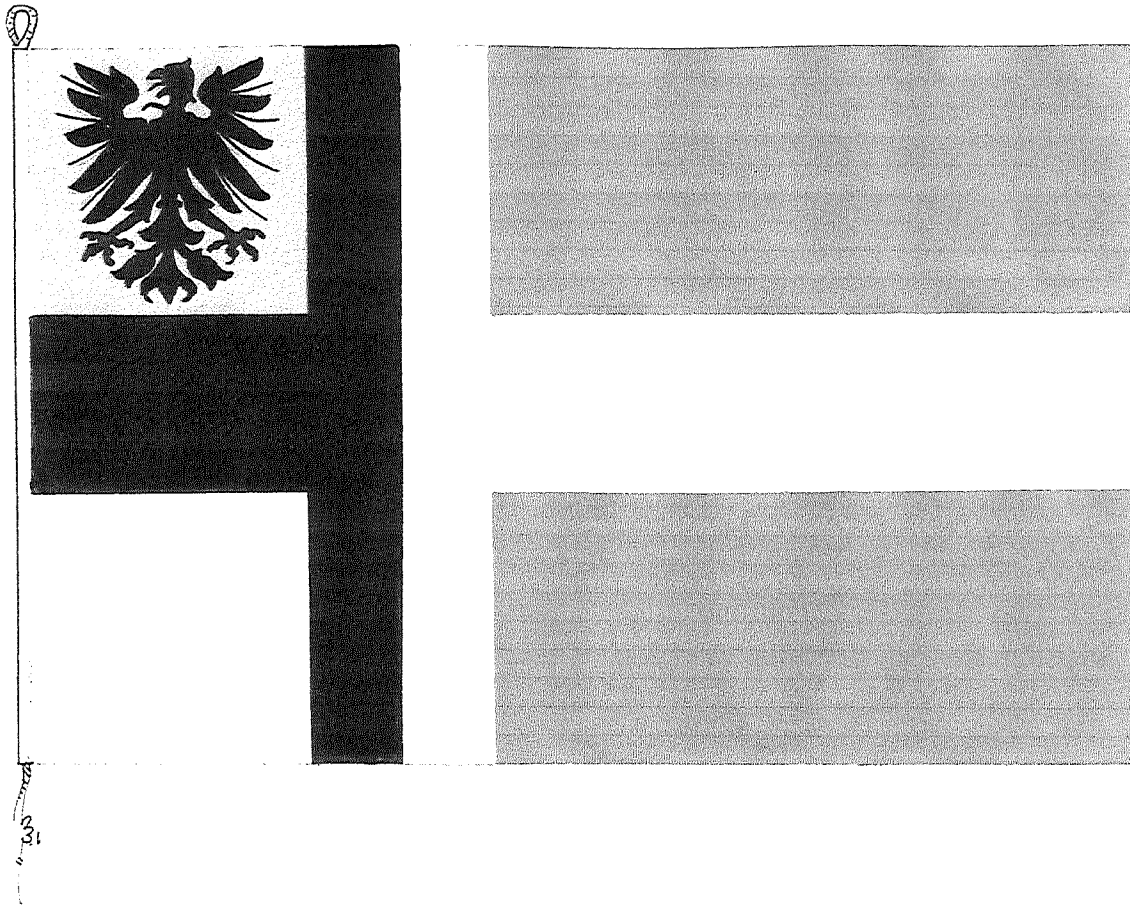
Met de samenvoeging tussen de gemeenten Gemert en Bakel en Milheeze tot de gemeente Gemert-Bakel is een nieuw wapen ontworpen. Dit proces is in het geheel begeleid door uw collega de heer van Melsen van de Noord-Brabantse Commissie voor Wapen-en Vlaggenkunde. Ik wil u voor nadere gegevens graag naar hem verwijzen. In ons archief hebben wij de hele totstandkoming wel opgeslagen echter zijn wij niet meer in het bezit van het boekje waarin de totstandkoming volledig is uiteengezet. De heer van Melsen heeft dit boekje waarschijnlijk nog wel in zijn bezit.

Vraag 2: Artikel APV.

In de APV staat niets over het gebruik van het gemeentewapen.

Hopende u voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Karin van Dijk
Gemeente Gemert-Bakel
Afdeling Bestuurlijke & Juridische Zaken
Telefoonnummer: (0492) 37 85 37

Omschrijving: gevierendeeld over eenderde van de vlaglengte van geel, rood, wit en rood; over de vierendeeling een kruis met armen ter breedte van 1/4 vlaghoogte, aan de broekzijde zwart en aan de vluchtzijde wit; in het broektopvierkant een zwarte adelaar ter grootte van 1/3 vlaghoogte

Raadsbesluit: 18 november 1998

Advies H.R.v.A.: -

Adelaar en kruis in de vlag van Gemert-Bakel

Deze nieuwe gemeente is gevormd per 1 januari 1997 uit de voormalige gemeenten Bakel & Milheeze en Gemert. Van deze gemeenten voerde Bakel slechts een wapen, Gemert naast het wapen een vlag.

Het gemeentewapen van Bakel c.a. was verleend in 1817. Het omvatte een blauw schild waarop de beeltenis van Sint-Willibrord van goud. Het wapen van Gemert, hoewel verbeterd in 1976, bevatte een duidelijke afwijking van de heraldische grondregel 'geen metaal op metaal'. Het vertoonde namelijk een zilveren kruis op een veld van goud. Er was een zilveren hartschild * aan toegevoegd. Een en ander was ontleend aan het schependomszegel dat het kruis op een versierde ondergrond voorstelde, eveneens met het hartschild. Gemert was tot 1795 een bezitting of kommanderij van de Duitse Orde. Het zegelbeeld komt overeen met het wapen van de plaatselijke kommandeur uit 1366.¹

De gemeentevlag van Gemert, ingesteld bij raadsbesluit van 11 oktober 1984, vertoonde het ordenskruis in de gebruikelijke kleuren: zwart op een wit doek. In de broekhoek was de zwarte adelaar uit het hartschild geplaatst.

Wapen en vlag kwamen tot stand op basis van een advies van de Noordbrabantse commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde.² In plaats van het heiligenbeeld dient een symbool voor Sint Willibrord als basis voor het wapenschild: in keel een kruis van zilver. Hierop werd het zwarte kruis van de Duitse orde aangebracht. In afwijking met het oorspronkelijke advies werd er de voorkeur gegeven, het hartschild met de adelaar in het nieuwe wapen te handhaven. Dit is bevestigd bij Koninklijk Besluit van 19 september 1997 nr. 97.002847 en omschreven als: *In keel een kruis van zilver, beladen met een versmald kruis van sabel; in een hartschild van goud een adelaar van sabel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

De kruisen zijn in de nieuwe gemeentevlag op een meer opvallende wijze vertegenwoordigd dan in het wapen, namelijk door één kruis te delen in zwart en wit. Een hartschild past niet op een vlag, daarom is de adelaar in de broektop geplaatst.³ De gemeentevlag is ingesteld bij raadsbesluit van 18 november 1998 en omschreven als: *gevierendeeld over van de vlaglengte van geel, rood, wit en rood; over de vierending een kruis met armen ter breedte van 1/4 vlaghoogte, aan de broekzijde zwart en aan de vluchtzijde wit; in het broektopvierkant eenderde een zwarte adelaar ter grootte van 1/3 vlaghoogte.*

gepubl. Vexilla Nostra
19. 39 (2004) 56-57

¹ W.A. van Ham, *Wapens en vlaggen in Noord-Brabant* 102-105.

² Uitvoerder: Jan Melssen, 'Wapen voor de nieuwe gemeente Gemert-Bakel', *Van Schild en Vaan V* (1998) nr. 3, 27-31.

³ Zie ook: Jan Melssen, 'Een nieuwe vlag voor de gemeente Gemert-Bakel', *ibidem* VI (1999) nr. 3, 36.